

Ierosināta lieta par normu, kas mantojuma atstājēja partnerim nosaka valsts nodevas apmēru par nekustamā īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā

Satversmes tiesas 3. kolēģija 2020. gada 7. jūlijā ierosināja lietu “Par Ministru kabineta 2009. gada 27. oktobra noteikumu Nr. 1250 “Noteikumi par valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” 13. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 105. un 110. pantam”.

Apstrīdētā norma

Ministru kabineta 2009. gada 27. oktobra noteikumu Nr. 1250 “Noteikumi par valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1250) 13. punkts:

“Valsts nodevu par nekustamā īpašuma tiesību nostiprināšanu mantiniekiem uz notāra izsniegtas mantojuma apliecības pamata nosaka šādā apmērā, ja mantotā nekustamā īpašuma vērtība pārsniedz 10 minimālās mēnešalgas:

13.1. lietās par apstiprināšanu mantojuma tiesībās:

13.1.1. laulātajam un kopā ar mantojuma atstājēju dzīvojušajiem pirmās, otrās un trešās šķiras mantiniekiem – 0,25 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.1.2. pārējiem pirmās un otrās šķiras mantiniekiem – 0,5 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.1.3. pārējiem trešās šķiras mantiniekiem – 1,5 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.1.4. ceturtās šķiras mantiniekiem – 5 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.2. lietās par pēdējās gribas rīkojuma akta vai mantojuma līguma stāšanos likumīgā spēkā:

13.2.1. laulātajam un pirmās, otrās un trešās šķiras mantiniekiem – 0,125 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.2.2. ceturtās šķiras mantiniekiem – 4 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.2.3. pārējiem testamentārajiem vai līgumiskajiem mantiniekiem – 7,5 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;

13.2.4. testamentārajiem vai līgumiskajiem mantiniekiem, ja tie ir sabiedriskā labuma organizācijas, – 1,5 % no mantotā nekustamā īpašuma vērtības.”

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pants: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”

Satversmes 105. pants: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes 110. pants: “Valsts aizsargā un atbalsta laulību – savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc tiesībsarga pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs pārbaudes lietas ietvaros konstatējis trūkumus Noteikumu Nr. 1250 13. punktā, kas testamentārajiem vai līgumiskajiem mantiniekiem nosaka valsts nodevas apmēru par nekustamā īpašuma tiesību nostiprināšanu. Tiesībsargs aicinājis Ministru kabinetu noteiktā termiņā konstatētos trūkumus novērst. Tomēr Ministru kabinets noteiktajā termiņā tos nav novērsis.

Tiesībsargs uzskata, ka likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, nav nodrošinājis tādu ģimeņu, kuras veido viena dzimuma partneri, juridisko aizsardzību. Valsts nodevas apmērs testamentārajiem vai līgumiskajiem mantiniekiem esot būtiski lielāks

salīdzinājumā, piemēram, ar laulāto. Šī valsts nodevas likme attiecoties gan uz viena dzimuma partneriem, gan dažādu dzimumu partneriem, kuri nav reģistrējuši savas attiecības, noslēdzot laulību. Tomēr tiesībsarga ieskatā viena dzimuma partneri, kuri vēlas reģistrēt savas attiecības, bet to nevar izdarīt, neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos ar dažādu dzimumu partneriem, kuriem ir iespēja noslēgt laulību. Tādēļ arī valsts nodevas likmei būtu jābūt atšķirīgai. Attiecībā uz viena dzimuma partneriem apstrīdētā norma neatbilstot Satversmes 91. pantā ietvertajam diskriminācijas aizlieguma principam kopsakarā ar Satversmes 105. un 110. pantu.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Ministru kabinetu līdz 2020. gada 7. septembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir **2020. gada 7. decembris**. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību un
protokola nodaļas vadītāja

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv,
67830749, 26200580